

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR**LALE ÇALIKOĞLU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/36354
Karar Tarihi : 18/10/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucu : Lale ÇALIKOĞLU
Vekili : Av. Mehmed Akif KAVÇAKAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvurusunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı bir paylaşım nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/11/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Antalya Büyükşehir Belediyesi Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğünde (ASAT) mühendis olarak görev yapmaktadır.

A. Disiplin Soruşturması Süreci

6. Başvurucu "Su katılmamış bir evetçiden yüzlerce kez yapılmış bir öz eleştiri..." başlığıyla sosyal medya hesabı üzerinden bir paylaşımında bulunmuştur. Anılan paylaşım şöyledir:

"FETÖ temizliği bitti mi? 1 temizlik görevlisi, 3 işçi, 2 bilmem ne... Bu mu??? Adamın çocukları FETÖ'den soruşturuluyor, sülalece yönetici... Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu??? Acaba Antalya bu temizlikten muaf mı??? Antalyalı olmak büyük ayrıcalık mı? Oh, ne ala memleket... Bütün FETÖ'cüler oldu S tarikatından... Sabir sabir da, nereye kadar??? S tarikatına geç AOF'li de olsan hiçbir şey de olmasan, bunlardan da geçtim Sıfır liyakatle yöneticiliği kap... mesai saatinde nargile içmeye gidenden müdür mü istersiniz? (Adamı kendi partisi bile kovmuş.) Daha ne enstantaneler... Düne kadar bize laf sokup, Erdoğan'ı görünce tüylerim diken diken oluyor, iy diyenler, şimdi onu karşılamaya gidiyor. Değiştirse sözüm yok. Doğru yolu bulmak da bir erdemdir. Yok uyduruk sorumlu unvanlarını kaptırmamak içinse, Allah Be.... versin. Bizler gülüp geçiyoruz... Şükür kimsenin yalakası olmadık. Bu yaşa kadar, ne anadan, ne babadan, ne eşten, ne partiden, ne tarikatlardan torpille işimizi yaptırmadık. Allah da torpile güvenecek kadar seviyesiz hale kimseyi getirmesin. Ne diyelim Ne ODTÜ'sü, ne İTÜ'sü, ne liyakati? Hepsı palavra. Sen torpilden haber ver. Hangi tarikattansın, sen ondan haber ver. Sadece Tayyipçi'ysen ya da liyakat üst düzeyde ise, üstüne üstlük dürüst ve sözünü esirgemeyen biri isen YANMIŞSIN ya. Bu güzel gecede her kim kimin hakkını yiyorsa Allah versin cezasını. Bizden geçti de, Rabbim çocuklarımızı böyle hak yiyen, çakma tarikatçılardan korusun. Hala, ama her şeye rağmen hala güvenimiz sonsuz. Cumhurbaşkanımız er ya da geç bu çarpık ve tuhaf adalet sistemi ile yönetilen yerleri muluka düzletecektir. Zira artık bizim de sabrımız tükeniyor. Bari evlatlarımız üzülmesin. Saygı selam ve dua ile ÖNEMLİ NOT: Yukarıdaki mahlukatlara bakıp cumhurbaşkanına tek bir söz söylemeyin. Çünkü onlar ona tek bir oy bile vermediler. Adımın Lale olduğu kadar da eminim."

7. Söz konusu paylaşım, Antalya Körfez gazetesinin (gazete) 26/4/2017 tarihli sayısında ASAT'ı karıştıran paylaşımlar başlığıyla çeşitli eklemeler yapılarak haberleştirilmiştir. Orijinal paylaşım eklenen kısımlar özetle şöyledir:

"ASAT'ta çalışan Lale Çalikoğlu'nun,..., mesajı kurumu karıştırdı. ASAT'ta çalışan FETÖ'den soruşturulanların sülalece yönetici olduklarını ve kendilerini Süleymancı diye tanıttıklarını iddia eden Lale Çalikoğlu,..., diye patladı. Süleymancıların tarikatına geçenlerin,..., sıfır liyakatle yöneticiliği kapmış ileri süren Çalikoğlu,..., ASAT'ta tarikat torpili döndüğünü gündeme getiren Çalikoğlu,..., ifadelerini kullandı."

8. Başvurucunun yaptığı sosyal medya paylaşımının anılan habere kaynak oluşturduğu gerekçesiyle "sosyal medya paylaşımı ile ifade özgürlüğünün sınırları aşılarak dolaylı yoldan kurumun tüzel kişiliği ve idarecilerinin mesnetsiz suçlama ile töhmet altında bırakılıp yıpratılmaya ve kamuoyunda algı oluşturmaya çalışıldığı, böylelikle Devlet memuru vakarına yakışmayan, itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışta bulunduğu" iddiasıyla idare tarafından başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

9. Disiplin soruşturması kapsamında haberin yazarı gazeteci İ.Ö. ve başvurucunun ifadesine başvurulmuştur. İ.Ö. ifadesinde; yayımladıkları haberin kaynağının başvurucunun sosyal medya paylaşımı olduğunu, kendilerine haber yapma talebinde bulunulmadığını, paylaşımın başvurucunun bir arkadaşının hesabından görülerek haberleştirildiğini, haberde ASAT'la ilişkilendirdiği Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) veya tarikat mensuplarının kimlikleri hakkında bilgi sahibi olmadığını, paylaşımında yazıldığı şekilde haberi yaptığını, paylaşımın yayınlandığı köşenin "Sosyal Medya Körfezi" olarak adlandırılması nedeniyle paylaşımı başvurucunun ağzından yazdığını belirtmiştir. Başvurucu ise ifadesinde; paylaşımında hiçbir kişi, kurum ve tarikat ismine yer vermediğini, paylaşımının bilgisi dışında ve kimliğini bilmediği Facebook arkadaşlarından birisi tarafından iletildiğini düşündüğünü, habere söylemediği ifadelerin eklenerek haberin izinsiz olarak oluşturulduğunu, paylaşımında kurum ve tarikat ismine yer vermediğini belirtmiştir.

10. Başvurucudan soruşturma sürecinde iki defa savunma istenmiştir. Başvurucu ilk savunmasında önceki ifadesine ek olarak paylaşımına yapılan eklemelerin gazete tarafından yapıldığının kabul edildiğini, tezip amaçlı gönderdiği yazının gazetede yayımlandığını, bu durumun idare tarafından bilindiğini belirterek suçlamaları reddetmiştir. İkinci savunmasında ise önceki beyanlarına ek olarak paylaşımının kurum ve tarikat ismi olmaksızın bir haber değeri taşımadığını, gazetenin paylaşımını çarpıttığını, paylaşımını genel müdüre de gösterdiğinde "O zaman gazeteyi mahkemeye veririz." karşılığını aldığını, incelemeyi yapan müfettişin şifahen kendisinin haklı olduğunu belirttiğini, soruşturma raporunun müfettişin art niyetli görüşünü yansıttığını ve bu raporun hukuki bir yönünün bulunmadığını belirtmiştir.

11. Başvurucunun 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (e) alt bendi uyarınca "Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunduğu" gerekçesiyle uyarma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Anılan disiplin cezası, başvurucunun karara karşı yaptığı itirazın disiplin kurulu tarafından reddedilmesiyle kesinleşmiştir.

B. Başvurucunun Disiplin Cezasına İlişkin İşleme Karşı Açtığı İptal Davası Süreci

12. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle Antalya 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı özetle şöyledir:

"Antalya Körfez Gazetesi'nin 26.04.2017 günlü sayısında ASAT'ı karıştıran paylaşımlar konulu haberle ilgili olarak davacı tarafından belirtilen gazetede çalışan herhangi bir kişiyle görüşme yapılmadığının 29.05.2017 tarihli araştırma raporunda da belirtildiği, disiplin cezasına dayanak teşkil eden 24.04.2017 tarihli Facebook paylaşımında da görüleceği üzere dile getirilen eleştirilerde herhangi bir kurum ya da şahıs ismi belirtilmediği, bu nedenle davacının görev yapmakta olduğu kurumu ve idarecileri mesnetsiz suçlamalar ile töhmet altında bırakıp yıpratmaya çalıştığı ve kamuoyu nezdinde algı oluşturmaya çalıştığına ilişkin iddianın sübuta ermediği sonucuna ulaşıldığından, tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

13. Davalı idare, iptal kararına karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (BİM) başvurucunun üzerine atılı bulunan fiili işlediği sonucuyla mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Daire kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...davacı tarafından kaleme alınan ve yukarıda ilgili kısımlarına yer verilen beyanlarıyla üzerine atılı bulunan fiili işlediği kanaati olduğundan hakkında tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık, dava konusu işlemin iptali yolunda verilen mahkeme kararında ise hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. Anayasa'nın "Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler" kenar başlıklı 129. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler."

15. 657 sayılı Kanun'un "*Davranış ve işbirliği*" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Devlet memurları, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar."

16. 657 sayılı Kanun'un "*Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller*" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

A - Uyarma : Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak."

B. Uluslararası Hukuk

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) devletin kamu hizmetinde çalışan memurları yönünden sadakat yükümlülüğü öngörmesinin, ayrıca onlara ödev ve sorumluluklar yüklemesinin memurların statüleri gereği meşru bir durum olduğunu belirtmiştir. Fakat kamu görevlilerinin de birey olduğunu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlerinin bulunduğunu ve bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. ve 11. maddelerinden yararlandıklarının şüpheden uzak olduğunu da ifade etmiştir. Bununla birlikte memurun bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla ilgili olarak ödev ve sorumluluk derecesinin belirlenmesinde ulusal makamların bir takdir marjı olduğunu da eklemiştir (*İsmail Sezer/Türkiye*, B. No: 36807/07, 24/3/2015, §§ 52-54; *Vogt/Almanya* [BD], B. No: 17851/91, 26/9/1995, §§ 51-53; *Ahmed ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 22954/93, 2/9/1998, §§ 53, 54; *Otto/Almanya* (k.k.), B. No: 27574/02, 24/11/2005).

18. AİHM, kamu görevlilerine verilen disiplin cezalarıyla güdülen meşru amacın gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği yönünden yalnızca cezanın bir kuralla öngörölmüş olmasını yeterli bulmamakta; somut bir değerlendirmenin varlığı şartını aramaktadır. Bu bağlamda kamu görevlilerinin cezalandırılan eylemlerinin kamu hizmetlerinin sürekliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini etkilemek veya görev yapılan devlet kurumunun itibarını zedelemek gibi cezayı gerekli kılan sonuçlara sebep olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir (*Kula/Türkiye*, B. No: 20233/06, 19/6/2018, §§ 48, 49).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 18/10/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünöldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu; haberleştirilen paylaşımının aslında herhangi bir kurum ve tarikatı hedef almamasına rağmen cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü, paylaşımını normal bir vatandaşın yapması hâlinde cezalandırılmayacağını belirterek kamu görevlisi olması nedeniyle cezalandırılmasının eşitlik ilkesini, mahkemenin iptale ilişkin kararının eksik ve yetersiz incelemeyle bozulmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun hak ihlali iddialarının bir bütün hâlinde Anayasa'nın 26. maddesinde koruma altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

22. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması, ...kamu düzeni, ...başkalarının ...haklarının... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

24. Başvurucunun sosyal medya paylaşımıyla devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunması nedeniyle uyarma cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine... ilkesine aykırı olamaz.”

26. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

27. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (e) alt bendinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan müdahalenin devlet memurunun itibar ve güveninin sağlanmasına ilişkin önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* meşru amacını taşıdığı anlaşılmıştır. Geriye müdahalenin *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olup olmadığının belirlenmesi kalmaktadır.

28. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Derece mahkemeleri, bireylerin fikirlerini ifade özgürlüğü yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir denge sağlamalıdır (*Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 61, 66). Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Bununla birlikte kamu gücünü kullanan organlar değerlendirmelerinde ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu gözönünde bulundurmak zorundadır (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 42, 43; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

29. Somut olaya konu disiplin cezası, ASAT Genel Müdürlüğünde çalışan başvurucunun yaptığı sosyal medya paylaşımının bir gazete tarafından eklemeler yapılarak haberleştirilmesi üzerine idare tarafından açılan disiplin soruşturması nedeniyle verilmiştir (bkz. §§ 6-11). Yargılama sürecinde Mahkeme, başvuru konusu olayı değerlendirirken öncelikle paylaşımında kullanılan orijinal ifadelerin konusunu ve içeriğini incelemiş; ardından anılan ifadeleri gazete haberinde kullanılan ifadelerle kıyaslayarak başvurucunun herhangi bir kurum ve şahsı hedef almadığı sonucuyla dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Ancak söz konusu karar istinaf yolunda, başvuru konusu eylemin sübuta erdiğinin kabulüyle BİM tarafından kaldırılmış ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir (bkz. §§ 12, 13).

30. Açıktır ki idare ve BİM, başvurucunun yapmış olduğu sosyal medya paylaşımıyla tabi olduğu statü hukukuna aykırı hareket ettiği sonucuna varmıştır. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemli nedeniyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve yükümlülüklerinin kanun ile düzenleneceği ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir (*Ayfer Altuntaş ve İkbal*

Ünzile Gürsoy, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 49). Devlet Memurları Kanunu'nun 8. maddesine göre ise devlet memurları, resmî sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar. Nitekim aynı kanunun 125. maddesinde hizmet dışında itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verileceği ifade edilmiştir.

31. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek anayasa koyucu gerekse yasa koyucu, kamu görevlisinden hizmet içinde olduğu gibi hizmet dışında da resmî sıfatın gerektirdiği güven ve itibara uygun davranışlar sergilenmesini bekleyerek idareye duyulan güveni korumayı amaçlamaktadır. Bu anlamda kamu hizmetlerinin statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırı davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (sadakat ve tarafsızlık yükümlülüğüne ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. *Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40).

32. Hiç şüphesiz anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak, sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Cem Özaydın*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemez.

33. Kamu görevlileri tabi oldukları devlet memurluğu statülerinin -kanun ve diğer alt mevzuata dayanan- gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile karşılaşacaklardır. Disiplin uygulamaları devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 53). Öte yandan münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü düşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (*Mehmet Alanç ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

34. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Somut olayda kamu görevlisi başvurusunun yapmış olduğu sosyal medya paylaşımının (bkz. § 6) devlet memurunun vakarına yakışmayan nitelikte bir tutum ve davranış olarak kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir:

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönleri sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (*Hasan Güngör*, B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; *Ömer Yalçın*, B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27; *Zeki Çınar*, B. No: 2016/3585, 12/6/2019, §§ 34, 35).

ii. Hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu ortaya konulmalıdır. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. *Adem Talas* [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iii. Buna ilaveten yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetlerini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. *Yasin Agin ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; *Levent Tunçel*, B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44; disiplin hukukunun amaçları için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 53).

iv. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir (*Hikmet Aslan*, B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; *Hasan Güngör*, § 48; öğretmenler yönünden benzer değerlendirmeler için *Elif Güneysu*, § 54; *Cem Özeydin*, §§ 42, 43; sağlık çalışanları (hekimler) yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. *Levent Tunçel*, § 43).

v. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca (bkz. § 33) ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir (*Mehmet Alanç ve diğerleri*, § 45; *Şah İsmail Harmancı*, § 37; *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 45).

vi. Değerlendirmelerin oldukça açık, spesifik ve tekil olarak yapılması gerekmektedir (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

35. Somut olaya konu paylaşım temel olarak başvuru konusunun görev yaptığı il özelinde FETÖ/PDY yapılanmasına (*Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25) yönelik yürütülen soruşturmalar ile bu kapsamda boşalan kadrolara yapılan yönetici atamalarının eleştirilmesinden ibarettir. Başvurucu eleştirilerinin hangi kurumu ve kişileri işaret ettiği hakkında ise paylaşımında herhangi bir bilgiye yer vermemiştir. Öte

yandan başvuruçunun eleştirilerini görev yaptığı il kapsamında dile getirmesinden kendi kurumunu ve çalışma arkadaşlarını hedef aldığı sonucu çıkarılabilirse de gerek başvuruçunun dosya kapsamındaki beyanları gerekse başvuru dosyasına aksi yönde başkaca bir bilgi veya belge sunulmaması karşısında anılan çıkarıma ulaşmak zorlama bir yorum olacaktır (ifadelerin mevcut anlamının subjektif olarak genişletilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz. *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 72; *Tansel Çölaşan*, § 69; *Emin Aydın (2)*, B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 50). Dolayısıyla kullanılan ifadelerin başvuruçunun görev yaptığı kamu kurumuna yöneldiğini kabul etmek şu hâlde mümkün olmamıştır. Nitekim ilk derece mahkemesi kararında da söz konusu husus detaylı olarak irdelenmiş ve idare açısından matufiyet şartlarının oluşmadığı değerlendirilmiştir (bkz. §§ 12, 29).

36. Bununla birlikte kullanılan ifadelerin bir an için başvuruçunun görev yaptığı kamu kurumuna yöneldiği ve bu nedenle müdahalenin gerçekteği kabul edilse dahi idare ve BİM'in Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin ifade özgürlüğüne yapılan böyle bir müdahalede yapılmasını beklediği ve yukarıda sıralanan değerlendirmelere göre hareket etmesi beklenir (bkz. § 34). Bu çerçevede başvuruçuyu cezalandıran idare ve nihai kararı veren BİM gerekçeleri dikkatli bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre ne idarenin ne de BİM'in başvuruya konu paylaşımın "*devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak*" kapsamında kaldığını ve eylemin sübuta erdiğini soyut olarak belirtmek dışında Anayasa Mahkemesinin öngördüğü değerlendirmelerin hiçbirini yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Anayasa Mahkemesi çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamanın bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri kararlar arasından bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

38. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve BİM'in başvuruçunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının *zorunlu toplumsal bir ihtiyaça karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyduğunu kabul etmek mümkün olmamıştır.*

39. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. Başvuruçuyu yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iř, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 2. İdare Mahkemesine (E.2017/1039, K.2017/1608) GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/10/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.